

Taaldomeinen in samenhang

29 sept

Netwerkdag taalspecialisten

Petra de Lint

(in)directe rede

1. 'Dit is de directe rede,' zei meester Johan.
2. Meester Johan zei: 'Dit is de directe rede.'
3. Meester Johan zei dat dit de indirecte rede is.

**Verzin zoveel mogelijk woorden
voor hoe
iemand iets zou kunnen
zeggen**

Vermeldt de schrijver altijd wie iets zegt?

**Hoe laat de schrijver aan de lezer weten
wie iets zegt?**

Opschrijven dat, en hoe, iemand iets zegt

Directe rede, met soms andere woorden dan *zeggen*:

'Ik zal niks tegen papa zeggen,' belooft ze.

Indirecte rede:

Ze vraagt hoe het gaat.

Omschrijvende zinnen voor of nadat iemand iets zegt:

Ze is even stil. 'Zeker weten?'

Om en om directe rede (bijvoorbeeld bij een dialoog als de lezer begrijpt wie wat zegt):

'Heeft opa je bang zitten maken?'

'Nee. Ja. Hij zegt dat de molen op instorten staat.'

'Opa zal het wel weten. Hij woont ernaast.'

'Zijn er echt mensen verdwenen?'

'Je moet niet alles geloven wat ze zeggen, hoor.'

schrijven
lezen

Hoe begin je een verhaal?

schrijven
lezen

De functie van detail in een verhaal

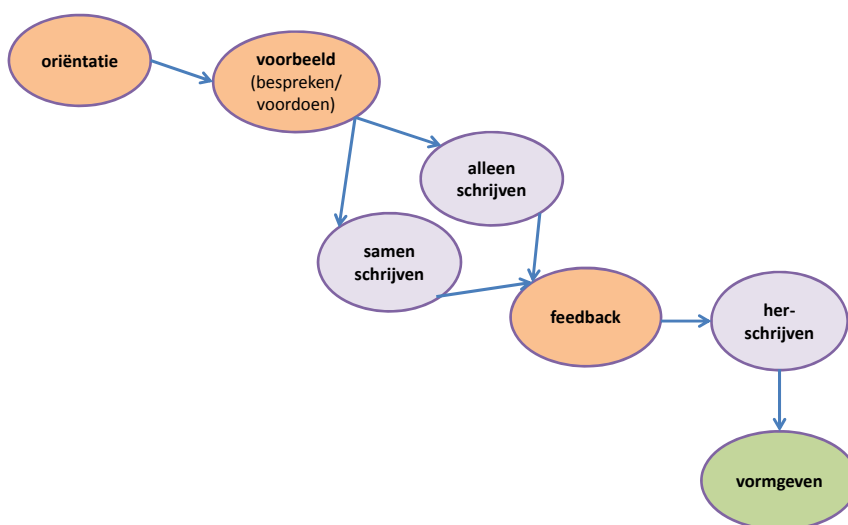
Terwijl George door het grote, zwarte gat in de schutting keek, dacht hij aan wat zijn moeder hem had verteld. Ondanks het verhaal wilde hij nog steeds naar Hiernaast gaan. Het zag er nog steeds geheimzinnig en spannend uit. Maar naar Hiernaast willen terwijl hij wist dat het niet mocht, was iets heel anders dan naar Hiernaast moeten. Hiernaast was plotseling duister, griezelig en heel erg eng.

George wist niet wat hij moest doen. Aan de ene kant wilde hij naar huis gaan, naar het flikkerende kaarslicht en de gekke geurtjes van het eten dat zijn moeder maakte, hij wilde de achterdeur achter zich dichtdoen en in hun veilige en vertrouwde huis blijven. Maar aan de andere kant wilde hij Freddie niet aan zijn lot overlaten en voor hetzelfde geld was hij in gevaar. George kon zijn ouders niet om hulp vragen, want misschien was dit de druppel die de emmer deed overlopen. Misschien hadden ze hun buik vol van Freddie en brachten ze hem naar de slachterij om plakjes spek van hem te laten maken. George haalde diep adem en besloot dat hij wel moest. Hij moest naar Hiernaast gaan. Hij kneep zijn ogen dicht en sprong door het gat in de schutting.

Uit: De geheime sleutel naar het heelal door Lucy en Stephen Hawking

schrijven
lezen

Besteed aandacht en neem tijd voor het schrijfproces (meerdere lessen)

Gebruik strategieën van begrijpend lezen bij schrijven

Strategie begrijpend lezen	Toegepast in schrijven
Vragen stellen	Welke vragen heeft de lezer?
Voorkennis activeren	Stel je vragen op voordat je op zoek gaat naar informatie voor een informatieve tekst.
Samenvatten	Eerst samenvatting schrijven, dan volledige tekst.
Mindmap bij tekst maken	Mindmap gebruiken om informatie voor eigen tekst te structureren.
Verbanden tussen alinea's zien en signaalwoorden herkennen/gebruiken	Alinea's plaatsen in platte (zaakvak) tekst. Signaalwoorden herkennen in (zaakvak) tekst. Zelf een informatieve tekst schrijven met alinea's.
Het doel van de tekst	Wat wil jij als schrijver bereiken bij je lezer? Hoe doen andere schrijvers dat?

*Met een plof viel ik op de grond.
Ik was in een vreemde ruimte.
Mijn arm deed pijn, maar ik kon
nog opstaan.*

*Ik ging de kamer uit, want ik kon
hier maar beter niet blijven.
Ik rende door een donkere gang.
Ik moest de schatkamer zien te
vinden.*

Tekst begrijpend lezen zonder interpunctie

een nieuw stukje nederland
nederland heeft er een stukje land bij het is een klein eiland
het ligt in het markermeer het markermeer ligt tussen twee
provincies dat zijn de provincies noord-holland en flevoland in
het meer worden nieuwe eilandjes gemaakt in totaal komen
er vijf eilandjes er is nu één eiland klaar de eilandjes krijgen
ook een naam die naam is de marker wadden hoe worden de
eilanden gemaakt grote schepen maken de eilanden ze zuigen
klei uit de bodem van het meer de schepen spuiten de klei op
zo ontstaat er een nieuw eiland het opspuiten gaat niet snel
daarom zijn nog niet alle eilanden klaar dat zal nog zeker vier
jaar duren

Gebruik en bespreek praktijkvoorbeelden

Taal leerdoel	Toepassing daarvan gebruiken in onderwijs
Bijvoeglijk naamwoord om tekst interessanter te maken	Voorbeelden uit leesboeken bespreken. Zelf schrijven. Of: schrijf een tekst vol met bijvoeglijk nw. Hoe interessant is die tekst?
Recensie schrijven	Bespreek recensies uit Kidsweek, gebruik die als voorbeeld. Model een recensie schrijven over eigen leesboek.
Gebiedende wijs	Bekijk handleidingen en recepten met de klas. Schrijf een echte handleiding of maak een kookboek.
Hoofdletters en leestekens	Redigeer teksten (van kinderen) regelmatig samen met de hele klas. Laat leerlingen leestekens plaatsen in een tekst (of alinea) van begrijpend lezen.
Nieuwsberichten schrijven (5W's + H)	Pak de krant erbij! Wat zijn nieuwsberichten? Koppel er onderscheid feiten/meningen aan. Koppel er het doen van een interview aan. Maak en presenteer een eigen journaal item.

Ter inspiratie

- Suzanne van Norden - Iedereen kan leren schrijven
- Annet Huizing - Hoe ik per ongeluk een boek schreef
- Bert Kouwenberg & Mariette Hoogeveen - Denken met je vingers
- Stephanie Parsons – First Grade Writers & Second Grade Writers
- Lucy Calkins (Small moments e.a.)
- First Steps Literacy (Australisch curriculum): <http://det.wa.edu.au/stepsresources>

